Riedsútstel

Ried	:	23 maart 2023
Agindapunt	:	10
Status	:	Meningvormend/Besluitvormend
Program	:	Programma 7 - Volksgezondheid en milieu
Eardere behandeling	:	Fractiespecialistenbijeenkomst 20 maart 2023
Portefúljehâlder	:	Dhr. S.W. Vegelin
Amtner	:	Dhr. N. Kappenburg
Taheakke	:	1. Gemeentelijk Rioleringsplan Achtkarspelen 2023 - 2027
Saaknûmer	:	Z2023-00224

Underwerp
Gemeentelijk Rioleringsplan 2023 - 2027

Wy stelle jo foar te besluten om:
1. Het Gemeentelijk Rioleringsplan vast te stellen voor de periode van 2023 tot en met 2027;
2. De restantkredieten ter grootte van €3.108.766 van het GRP 2016-2021 opnieuw beschikbaar te stellen voor de planperiode 2023-2027;
3. Voor de planperiode 2023-2027 nieuwe kredieten beschikbaar te stellen voor vervangingsmaatregelen en klimaatmaatregelen;
4. De overige financiële consequenties van het GRP 2023-2027, na besluitvorming van de raad, te verwerken in de begroting.

Koarte gearfetting
Voor Achtkarspelen is een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) opgesteld voor de planperiode 2023-2027. Hierin is nieuw beleid vastgelegd voor de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, regen- en grondwater. In het GRP zijn maatregelen en investeringen opgenomen voor vervanging van bestaande onderdelen van het rioleringssysteem. Ook richt het plan zich op het klimaatbestendiger maken van de dorpen. Op basis van alle kosten is berekend welke rioolheffing er nodig is in de komende jaren.

Aan de raad wordt voorgesteld om het GRP vast te stellen voor de planperiode van 2023 tot en met 2027 en daarbij de benodigde financiële middelen ter beschikking te stellen.

Foech ried/kolleezje:
Op basis van de wettelijke kaders in de wet Milieubeheer, stelt de raad in het GRP de beleidskader vast. De uitvoering van het beheer valt onder de verantwoordelijkheid van het college.

Ynlieding
Op basis van artikel 4.22 van de Wet milieubeheer is het voor gemeenten verplicht om een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen voor een bepaalde planperiode. Het huidige GRP Achtkarspelen had een looptijd van 2016 tot en met 2021, maar de looptijd is met twee keer een jaar verlengd naar 2023.

Op basis van artikel 10.33 van de Wet milieubeheer hebben gemeenten van oudsher de zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater. Eenzelfde zorgplicht geldt voor overtollig regen- en grondwater dat bewoners of bedrijven niet kwijt kunnen op hun eigen perceel. Dit is vastgelegd in artikel 3.5 en 3.6 van de Waterwet. Gezamenlijk vormen deze onderdelen de "rioleringszorg" die vormgegeven wordt in het GRP.

Op het moment dat de omgevingswet van kracht wordt, komt de Wet milieubeheer te vervallen en vervalt ook de verplichting voor een GRP. Hier komt een rioleringsprogramma voor terug, maar dat krijgt een minder verplicht karakter en is vrijer in te vullen. De inwerkingtreding van de omgevingswet is echter uitgesteld tot 1 januari 2024. Om die reden wordt nu, in lijn met het voorgaande plan, een nieuw GRP met een looptijd van 2023 tot en met 2027 voor vaststelling voorgelegd.

Het GRP heeft een sterke link met de nota kapitaalgoederen die begin 2022 is vastgesteld door de raad. Veel beheer- en verbeteringsmaatregelen worden, volgens het principe van werk-met-werk maken, gecombineerd uitgevoerd met maatregelen voor wegen en groen. Met het vaststellen van een nieuw GRP is in feite al het beleid voor het beheer van de gemeentelijke infra weer actueel.

Te berikken effekt
Met het vaststellen van een nieuw GRP voor Achtkarspelen willen we bereiken dat er actuele en duidelijke beleidskaders zijn voor de uitvoering van de gemeentelijke rioleringszorg op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater. Daarnaast moet het plan inzicht geven in de te verwachten jaarlijkse lasten en de effecten hiervan op de rioolheffing.

Arguminten
Het nieuwe GRP geeft een actueel beeld van de rioleringszorg in Achtkarspelen. Het plan gaat niet alleen in op de beheeraspecten van het rioleringssysteem, maar anticipeert ook op nieuwe ontwikkelingen zoals klimaatveranderingen en monitoring van grondwater. Daarnaast worden de financiële kaders beschreven en biedt het een gedetailleerde berekening van alle investeringen, lasten en rioolheffingstarieven op korte en lange termijn.

De zorg voor de riolerings- en watersystemen is in de afgelopen jaren op een kosteneffectieve manier ingevuld. Er wordt gewerkt volgens het principe dat de systemen goed en zoveel mogelijk klachtenvrij moet functioneren, maar daarbij wordt ook sterk gekeken naar de noodzaak van maatregelen en de kosten. Deze aanpak sluit ook naadloos aan bij de beleidslijn die in de nota kapitaalgoederen is vastgelegd (kwaliteitsniveau basis). Deze beleidslijn wordt in het nieuwe GRP voortgezet.

Er is in de afgelopen tien jaren veel geïnvesteerd in de aanleg van regenwaterstructuren. Dit heeft ervoor gezorgd dat de dorpen in Achtkarspelen stapsgewijs klimaatbestendiger zijn gemaakt. Omdat ook in Achtkarspelen de gevolgen van klimaatveranderingen in urgentie toenemen, wordt deze lijn in het nieuwe GRP doorgezet. In de planperiode van het GRP is in totaal een kleine 2,5 miljoen Euro (excl. btw) aan aanvullende maatregelen opgenomen in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (DPRA) van het Rijk. Voor deze maatregelen is een subsidie van 33% toegekend. Dit komt overeen met €822.000 (excl. btw).

Kanttekenings

Alternatieven klimaatmaatregelen

Binnen het beleid voor de rioleringszorg is op meerdere onderdelen een alternatieve aanpak mogelijk. Als het gaat om het klimaatbestendig houden van de openbare ruimte, kan er een beleidslijn gekozen worden die een veel terughoudender karakter heeft. Daarbij wordt dan afgezien van het proactief nemen van maatregelen in het kader van de DPRA. Er worden dan alleen maatregelen genomen op het moment dat er werkelijk overlastsituaties ontstaan (een meer knelpuntgestuurde aanpak). Dit terwijl we nu al weten, op basis van stresstesten, meldingen en lokale kennis, waar de overlast kan optreden.

Een terughoudender aanpak zou weliswaar op lange termijn een iets lagere rioolheffing opleveren, maar dit is heel beperkt (zie ook onder Financiën). De keerzijde hiervan is wel dat op korte termijn de toegezegde DPRA-subsidie komt te vervallen. Ook zijn er dan bij reconstructies en rioolvervangingen feitelijk geen (financiële) mogelijkheden om kansen te benutten om het rioleringssysteem klimaatbestendig te houden. Een dergelijke beleidslijn zou daarmee haaks staan op de landelijke ambitie om de openbare ruimte klimaatbestendiger te maken en te anticiperen op extremere weersomstandigheden.

Er is ook een ambitieuzere aanpak mogelijk waarbij er juist meer financiële ruimte gemaakt wordt voor maatregelen op het gebied van klimaatbestendigheid. De keerzijde van deze aanpak is wel dat er een minder optimale combinatie met andere maatregelen te maken is binnen het werk-met-werk maken principe dat Achtkarspelen hanteert. Met andere woorden; er worden dan losstaande klimaatprojecten opgestart en die worden relatief duur. Ook heeft dit als consequentie dat er meer personele capaciteit ingezet (of ingehuurd) moet worden. Het effect op de rioolheffing is weliswaar beperkt, maar het tarief gaat aan het einde van de planperiode sterker stijgen.

Alternatieven rioolbeheer

Een alternatieve aanpak kan ook gezocht worden in de kwaliteit van het rioleringsbeheer zelf. Kosten en rioolheffing kunnen verlaagd worden door een lager onderhoudsniveau te kiezen voor de verschillende onderdelen in het rioleringssysteem. De keerzijde hiervan is dat het risico op problemen en klachten toeneemt. Ook wordt dan voor het onderdeel riolering een lager onderhoudsniveau gehanteerd dan de overige onderdelen in de openbare ruimte. Werk-met-werkcombinaties zijn dan moeilijker te maken.

Aan de andere kant kan een hoger onderhoudsniveau worden gekozen worden, maar de ervaring leert dat er dan veel meer geld in onderhoudswerkzaamheden gestoken moet worden. Deze hebben een heel ongunstig effect op de hoogte van de rioolheffing omdat de exploitatiekosten sterk stijgen. Daar komt bij dat op dit moment beperkt inzichtelijk is of meer onderhoud leidt tot een merkbaar langere levensduur van de onderdelen in het rioleringssysteem. Hier zou dan eerst nader onderzoek naar gedaan moeten worden.

Risico's technische levensduur

In het GRP wordt een lange termijn berekening gemaakt van de maatregelen die nodig zijn om de riolering in een goede staat te houden. Op basis van rioolinspecties en de stijgende leeftijd van de riolen is de te verwachten gemiddelde technische levensduur van riolen nu naar 70 gebracht (dit was 60) Hiermee wordt aan de ene kant voorkomen dat er onnodige vervangingsinvesteringen worden gepland, maar dit heeft ook een risico in zich. Het kan zijn dat er in riolen problemen ontstaan en dat die toch eerder vervangen

moeten worden. Om die reden wordt permanent aandacht besteed aan goed onderhoud en regelmatige inspectie zodat het stelsel in een goede staat blijft en knelpunten snel aan het licht komen.

Risico's op overlast

In het plan is zoveel mogelijk geanticipeerd op locaties die kwetsbaar zijn voor overlast, maar extreme neerslaggebeurtenissen kunnen nieuwe locaties aan het licht brengen die kwetsbaar zijn. Om die reden worden klachten en overlastsituaties zoveel mogelijk bijgehouden. Als hier aanleiding toe is worden aanvullende maatregelen uitgewerkt. Daarnaast worden bij werkzaamheden in de buitenruimte of bij nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk rekening gehouden met ruimte voor water.

Inflatie

Het GRP is opgesteld in een periode dat er hoge inflatiecijfers zijn ontstaan. In de kosten van de bouwprojecten is dat al goed te merken. In de kostendekkingsberekening van het GRP is hier zoveel mogelijk rekening mee gehouden door uit te gaan van inflatiecijfers van het CBS voor de bouw. Hoe de prijsontwikkelingen zich in 2023 door gaan zetten is echter nog onzeker. Als hier aanleiding voor is, kan de kostendekkingsberekening in het GRP tussentijds worden bijgesteld.

Stijgende rentepercentages

In de afgelopen maanden werd ook merkbaar dat de rente op leningen langzamerhand weer stijgt. In de kostendekkingsberekening is nu gerekend met 0,5%. Dat is vanuit de actualiteit op dit moment de beste inschatting, maar ook dit kan een stijgende lijn laten zien in de planperiode. Onder het kopje Financiën is in beeld gebracht wat het effect is van een hoger rentepercentage. Ook hier geldt dat de kostendekkingsberekening kan worden bijgesteld als daar een aanleiding voor ontstaat.

Personele capaciteit

De keuze voor de voorgestelde beleidslijn en de bijbehorende maatregelen vragen een bepaalde personele capaciteit van de afdeling Beheer om de doelstellingen te realiseren. Daar komt bij dat er nog vervangings- en verbetermaatregelen lopen uit het voorgaande GRP. De totale werkvoorraad in de vorm van onderhoudskosten en investeringen neemt in de planperiode wel toe. Hiermee bestaat het risico dat de afdeling onvoldoende capaciteit (door bijvoorbeeld krapte op de arbeidsmarkt) heeft om alle werkzaamheden uit te voeren en de doelstellingen te halen.

Finânsjes

Kostendekking

Voor de financiële paragraaf van het GRP is een kostendekkingsberekening opgesteld, niet alleen voor de planperiode, maar ook voor de lange termijn. De berekening biedt een overzicht van alle onderzoeken en maatregelen die nodig zijn voor de rioleringszorg. Ook is hierin een prognose gemaakt van de hoogte van de rioolheffing en de stand van de voorziening in de komende jaren. In de onderstaande tabel is hiervan een beknopt overzicht gegeven.

Het verloop van de rioolheffing en de voorziening is in onderstaande tabel weergegeven.

Jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Hoogte rioolheffing per 1 januari	194,76	204,76	214,76	222,26	229,76	237,26	244,76
Stand voorziening per 1 januari	1.956.199	1.582.067	1.230.943	968.760	795.182	618.942	560.931

Bij bovenstaande cijfers is het van belang om te benadrukken dat er in de kostendekking geen rekening is gehouden met inflatiecorrectie in de opeenvolgende jaren. Alle cijfers zijn berekend op prijsniveau 2022. Net als alle andere begrotingsonderdelen in de gemeente moet er jaarlijks nog gecorrigeerd worden voor inflatie.

Effect van alternatieven klimaat

Onder *alternatieven* is aangegeven dat de gemeente verschillend om kan gaan met haar ambities op het gebied van klimaatadaptatie. In dat kader is er doorgerekend wat het effect is als de gemeente de klimaatmaatregelen zou schrappen en wat het effect is als de gemeente in de periode van 2024 tot en met 2030 per jaar €500.000 extra zou reserveren voor nader in te vullen maatregelen.

In onderstaande tabel is in beeld gebracht wat de effecten daarvan zijn op de rioolheffing.

Jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	***2033***	***2043***
Hoogte rioolheffing per 1 januari, voorgesteld	194,76	204,76	214,76	222,26	229,76	264,76	304,76
Hoogte rioolheffing per 1 januari, zonder klimaatmaatregelen	194,76	202,76	210,76	217,76	225,26	260,26	297,26
Hoogte rioolheffing per 1 januari, extra klimaatmaatregelen	194,76	204,76	214,76	224,76	234,76	269,76	309,76

De aanpak waarbij wordt afgezien van de extra klimaatmaatregelen levert een lagere rioolheffing op, maar dit is beperkt. Dit gaat dan wel ten koste van de bescherming van de woonomgeving. Ook gaat er dan een groot subsidiebedrag vanuit de overheid verloren.

De aanpak waarbij extra geld gereserveerd wordt voor klimaatmaatregelen, zorgt vanaf het einde van de planperiode voor een extra stijging van de rioolheffing. De vraag daarbij is echter wel of het kosteneffectief is om nu al relatief grote geldbedragen extra te reserveren voor maatregelen die nog niet concreet uitgewerkt zijn. In dit kader wordt voorgesteld om, als hier aanleiding voor is, tussentijds een actuele kostendekkingsberekening aan de raad voor te leggen en hier aanvullende maatregelen in op te nemen.

Effect van rentestijging

In de kostendekkingsberekening is een rentepercentage van 0,5% gehanteerd bij de kapitalisering van de investeringen. Dit is conform de actuele rentestand, maar de kans is aanwezig dat dit percentage stijgt gedurende de planperiode. Bij het opstellen van de kostendekkingsberekening is daarom een korte verkenning gemaakt van effect van een rentestijging naar 1%.

In de onderstaande tabel is het effect van een hogere rentestand weergegeven in de planperiode van het GRP, maar ook over 10 en 20 jaar (2033 en 2043). Deze cijfers maken duidelijk dat een hogere rente als effect kan hebben dat de rioolheffing naar een prijsniveau getild moet worden dat circa €5,00 à €10,00 hoger ligt. Ook op de middellange termijn is een hogere heffing nodig van circa €15,00.

Jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	***2033***	***2043***
Hoogte rioolheffing voorgesteld scenario	194,76	204,76	214,76	222,26	229,76	264,76	304,76
Hoogte rioolheffing per 1 januari, 1% rente	194,76	209,76	224,76	224,76	237,26	279,76	319,76

Personele capaciteit

In het GRP is een globale analyse gemaakt van de personele capaciteit die nodig is om de geplande taken uit te kunnen voeren. Voor deze analyse is een rekenmodule van de stichting Rioned gebruikt. De benodigde capaciteit is vervolgens afgezet tegen de beschikbare capaciteit (bezetting) in de gemeente. Uit deze analyse volgt dat de bezetting op dit moment circa 1,4 fte onder de benodigde bezetting ligt op de afdeling Beheer. Dit sluit ook aan bij het beeld op de werkvloer. In de praktijk worden de basisrioleringstaken goed uitgevoerd, maar wel duurt dat soms langer omdat taken geprioriteerd moeten worden. Het gevolg is ook dat nieuwe taken en/of ontwikkelingen vertraagd worden opgepakt.

Ook in het voorgaande GRP werd al geconcludeerd dat er 1 fte extra nodig is om de taken in de rioleringszorg uit te kunnen voeren. Hiermee werd jaarlijks in de begroting rekening gehouden (en daarmee ook in de exploitatielasten in de kostendekkingsberekening). De invulling van de extra fte blijft daarom een aandachtspunt, ook gezien de klimaatadaptatiemaatregelen en de toenemende vervangingsopgaven voor riolering. De verdere uitbreiding van 0,4 fte die volgens de analyse nog nodig is, is nog niet in de kostendekkingsberekening meegenomen. In de komende tijd wordt nader beoordeeld of deze extra uitbreiding ook nodig is.

Overzicht kredieten
Om de opgaven in het GRP uit te kunnen voeren, wordt de raad gevraagd om een aantal kredieten beschikbaar te stellen. Terugkijkend op de planperiode van het vorige GRP is echter te zien dat er een aantal (vervangings-)projecten nog niet afgerond zijn, waardoor er nog een aantal restantkredieten openstaan. Aan deze kredieten zijn al projecten gekoppeld die gemeld zijn bij onder andere de plaatselijke belangen van de dorpen, maar ook bij aanwonenden als het project al in voorbereiding is.

Vanwege deze bestaande werkvoorraad zijn daarom in het nieuwe GRP voor 2023 slechts beperkt vervangingsinvesteringen opgenomen. Voor vervanging van vrij-verval riolering is zelfs helemaal geen investering voor 2023 opgenomen. Daarnaast wordt een deel van de bestaande kredieten gebruikt voor de financiering van de DPRA-projecten.

In de tabel op de volgende pagina is een overzicht gegeven van de beschikbare en benodigde kredieten.

Onderdeel	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal in periode
Restantkrediet	€2.052.766	€1.056.000				€3.108.766
Vervangingsinvesteringen (nieuw krediet)	€148.500	€1.030.980	€1.135.980	€1.013.480	€955.980	€4.284.920
Klimaatmaatregelen (nieuw krediet)	€278.854	€361.250	€619.366	€509.400	€150.000	€1.918.870
Totaal	€2.480.120	€2.448.230	€1.755.346	€1.522.880	€1.105.980	€9.312.556

Voorgesteld wordt om de bovengenoemde restantkredieten ter grootte van €3.108.766, van het GRP 2016-2021, opnieuw beschikbaar te stellen voor de planperiode 2023-2027. Daarnaast wordt voorgesteld om nieuwe kredieten beschikbaar te stellen voor vervangingsmaatregelen en klimaatmaatregelen in de periode 2023-2027. Tot slot wordt voorgesteld om de overige financiële consequenties van het GRP 2023-2027, zoals een aangepaste exploitatie, na de besluitvorming te verwerken in de begroting.

Boargerpartisipaasje
N.v.t.

Kommunikaasje
Na vaststelling door de raad wordt het GRP op de website van de gemeente geplaatst. Ook wordt het vastgestelde plan naar Wetterskip Fryslân en provincie Fryslân gestuurd.

Ferfolchtrajekt
Na de vaststelling van het GRP wordt het document de komende 5 jaar als beleidskader gebruikt voor de rioleringszorg. Het college gaat daarbij over de verdere uitvoering van de daaruit voortvloeiende maatregelen en onderzoeken en stelt jaarlijks beheerplannen vast. Aan het einde van de looptijd, in 2027 wordt het GRP in het kader van de Omgevingswet in principe door een rioleringsprogramma opgevolgd.

Buitenpost, 21 februari 2023

het college van burgemeester en wethouders van Achtkarspelen,

secretaris, burgemeester,

dhr. mr. M.P. de Jong dhr. mr. O.F. Brouwer

Riedsbeslút

De raad van de gemeente Achtkarspelen;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 21 februari 2023 punt nr.: 10;

Beslút:

1. Het Gemeentelijk Rioleringsplan vast te stellen voor periode van 2023 tot en met 2027;
2. De restantkredieten ter grootte van €3.108.766 van het GRP 2016-2021 opnieuw beschikbaar te stellen voor de planperiode 2023-2027;
3. Voor de planperiode 2023-2027 nieuwe kredieten beschikbaar te stellen voor vervangingsmaatregelen en klimaatmaatregelen;
4. De overige financiële consequenties van het GRP 2023-2027, na besluitvorming van de raad, te verwerken in de begroting.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad
van de gemeente Achtkarspelen van 23 maart 2023.

De griffier,

dhr. mr. G.J. Andringa

De voorzitter,

dhr. mr. O.F. Brouwer